

Motivi i posljedice volontiranja mladih: kvalitativna analiza

Martinić, Lorena

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:251272>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-11**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Lorena Martinić

**MOTIVI I POSLJEDICE VOLONTIRANJA MLADIH:
KVALITATIVNA ANALIZA**

Diplomski rad

Zagreb, lipanj, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Lorena Martinić

**MOTIVI I POSLJEDICE VOLONTIRANJA MLADIH:
KVALITATIVNA ANALIZA**

Diplomski rad

Mentorica rada:
prof. dr. sc. Majda Rijavec

Zagreb, lipanj, 2021.

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu obrađena je tema volontiranja mladih. Teorijski dio opisuje općenito pojam volontiranja, obuhvaćajući opise osoba koje se uglavnom uključuju u volonterski rad kao i njihove motive te posljedice volontiranja. U istraživačkom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja koje je provedeno na uzorku od deset volonterki Društva *Naša djeca* Zabok u dobi od sedamnaest do dvadeset i sedam godina. Glavni cilj provedenog istraživanja bio je istražiti odnos mladih prema volonterskom radu kojim se redovito bave u svakodnevnom životu. Istraživanjem su utvrđena njihovi motivi za volontiranje, posljedice volontiranja te odnos okoline prema njihovom volonterskom radu. Rezultati istraživanja pokazuju kako volontersko iskustvo ima pozitivne posljedice na osobe koje u njemu aktivno sudjeluju. Od takvih se pozitivnih posljedica najviše ističe osobni razvoj koji je mladima od jako velike važnosti za njihov budući život. Osim što volontiranje donosi mnoge dobrobiti samom volonteru, ono pridonosi i društvu u cijelosti. U ovom je radu, u dijelu koji se odnosi na odnos okoline prema volontiranju, također, prikazano i kako neke skupine mladih ljudi imaju negativna stajališta i komentare na volonterski rad što njihovim vršnjacima pruža dodatan teret za upuštanje u volontiranje. Kako bi se mladi što lakše, preciznije i sa što većom željom mogli upustiti u volontiranje, veliku ulogu preuzima i škola koju pohađaju provodeći brojne volonterske radionice i akcije, organizirajući volonterske klubove te pružanjem raznih informacija koje bi mogle biti korisne postojećim, ali i budućim volonterima.

Ključne riječi: volontiranje, mladi, motivi za volontiranje, posljedice volontiranja, volontersko iskustvo

SUMMARY

This master's thesis mainly focuses on the volunteering of young adults. The theoretical part of the thesis describes volunteering in general. It includes characteristics of people prone to volunteering as well as their motives and consequences of volunteering. Furthermore, the research analysis shows the results of the research that was carried out on the sample of ten volunteers of the *Društvo Naša djeca Zabok* aged between seventeen and twenty-seven years. The main aim of the research was to determine the relation between young adults and volunteering in their everyday lives. The results determine their viewpoints upon starting volunteering, consequences of the volunteering and the public opinion. Moreover, the results show that volunteering experience leaves very positive imprints on those who actively participate in it. The main positive imprint is personal development which is of extreme importance to young adults and their future lives. Apart from bringing personal wellbeing to the volunteer himself, volunteering contributes to the society in general. The part of the thesis which is about the relation between the society and volunteering shows that some groups of young adults have negative viewpoints and comments upon volunteering. That attitude makes their peers hesitant upon starting to volunteer. On the other hand, schools take great responsibility in encouraging young adults to willfully and eagerly join volunteering by organizing volunteering workshops, clubs and providing resourceful information useful to current and future volunteers.

Key words: volunteering, young adults, volunteering motives, consequences of volunteering, volunteering experience

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Što je volontiranje?.....	2
1.2. Tko volontira?.....	3
1.2.1. Rod	3
1.2.2. Dob	4
1.2.3. Ostale sociodemografske karakteristike	4
1.3. Volontiranje mladih.....	5
1.4. Motivi za volontiranje	6
1.4.1. Teorije koje se bave motivima za volontiranje	7
1.4.1.1. Altruizam ili egoizam: dvodimenzionalna teorija.....	7
1.4.1.2. Trodimenzionalna teorija.....	9
1.4.1.3. Višedimenzionalna teorija	10
1.4.1.4. Funkcionalna teorija motivacije.....	12
1.5. Posljedice volontiranja	13
1.5.1. Pozitivne posljedice volontiranja	13
1.5.2. Negativne posljedice volontiranja.....	14
1.6. Zašto ljudi ne volontiraju?	15
1.7. Poticanje mladih na volontiranje.....	17
2. ISTRAŽIVANJE	18
2.1. Cilj istraživanja	18
2.2. Postupak istraživanja	19
2.3. Ispitanici	19
2.4. Rezultati istraživanja	20
3. ZAKLJUČAK	33
LITERATURA.....	36
POPIS TABLICA.....	38

1. UVOD

„Volonteri nisu plaćeni, ne zato što su bezvrijedni, već zato što su neprocjenjivi.“ riječi su poznate volonterke i sportašice Sherry Anderson. Da su to uistinu osobe neprocjenjivih osobina i kvaliteta dokazuje, njihov besprijekoran i osjećajan rad s potrebitima. Njihova pomoć pruža mnoge dobrobiti i njima kao pojedincima, ali i ono najvažnije, pridonosi ukupnoj zajednici i društvu u cijelosti. Kako bi se što više ljudi potaknulo na takav neplaćeni rad, potrebno je volontiranje provoditi već u osnovnoj školi kako bi učenici stekli dojam važnosti pomaganja i empatije prema drugima. Da bi se osoba rado uključila u volontiranje i postala vrijedan volonter, potrebno je da ponajprije postane aktivan građanin koji će biti solidaran, aktivan i vrijedan, a nikako ne pasivan promatrač društva. Volonter je osnovna pokretačka sila brojnih ograničavanja, zajednica, udruga i klubova te kao takav doista je vrijedan čimbenik za razvoj neprofitnih organizacija i civilnog društva općenito. Svaki volonter, kao i organizacija koja stoji u njegovoj pozadini, mogu i moraju očekivati isto od njegovog volonterskog rada, a to je dobro obavljen posao koji uključuje obostrano zadovoljstvo svih uključenih strana (volontera, organizacije te potrebita osoba). Svaki volonter uključivanjem u volonterski rad stječe brojne korisne posljedice – sklapanje novih prijateljstava, učenje novih znanja i vještina, stjecanje različitih kompetencija te svega sličnog tome što može upotrijebiti u bilo kojem aspektu budućeg života. Autorica Prgić Znika u svojem *Vodiču kroz volonterski svijet* volontiranje opisuje kao odraz slobode, snage, autentičnosti i pozitivne energije, što ono u svakom pogledu svakako i jest (Prgić Znika, 2019). Osim autorice Prgić Znike, i dr. sc. Mirjana Nazor spominje i zagovara vrijednost volonterskog rada te objašnjava kako je volontiranje nešto što je moguće u životu svake osobe ko se o tome dovoljno promisli te organizira sebe i svoje dragocjeno vrijeme na pravi način: „Provoditi svoje slobodno vrijeme pomažući nekome, - u školi, na ulici, u dječjem domu, u staračkom domu, u botaničkom ili zoološkom vrtu, u muzejima, kod kuće - bez materijalne naknade - ako malo bolje promislimo volontiranje bi, u nekom obliku, zapravo moglo biti sastavni dio života svakoga od nas.“ (Tešija, 2015; str. 4). Postoje osobe koje ni ne traže određene motive za uključivanje u volontiranje, već se jednostavno uključe u neku aktivnost, obave ju s ljubavlju i kasnije otkriju kako su zapravo volontirali. Kada čovjek zna prepoznati potrebe u životu svoje zajednice te na njih odgovarati konkretnim akcijama i tako pridonositi pravednosti u društvu, tada se stvara novi, pažnje vrijedan volonter. Koji su zapravo motivi za

uključivanje u volonterski rad, kao i posljedice dobivene takvim radom bit će opisani u ovom diplomskom radu.

1.1. Što je volontiranje?

Volontiranje postoji otkako postoji i čovjek. Potreba za pomaganjem ukorijenjena je u svakome čovjeku od njegova rođenja, samo ovisi o samom pojedincu koliko će on djelovati u skladu s tom potrebom. Da bi uopće došlo do volontiranja, čovjek prvo mora primijetiti problem u svojoj okolini te odlučiti djelovati kako bi se došlo do rješenja tog problema. Zatim, treba razmisliti može li pojedinac sam nešto poduzeti ili je potrebno potražiti pomoć (ukoliko je tuđa pomoć potrebna, važno je kontaktirati neki od volonterskih centara). Na samom kraju dolazi do rješavanja uočenog problema, odnosno do volontiranja. Volontiranje se može definirati kao dugoročno, planirano, prosocijalno ponašanje s ciljem povećanja dobrobiti ljudi koje ne poznajemo, a obično se odvija u organiziranom okruženju. Ukoliko se volontira na način koji je u prethodnoj rečenici opisan, radi se o formalnom volontiranju. No, to nije jedina vrsta volontiranja. S druge strane, postoji i neformalno volontiranje koje se odnosi na sve vrste pomoći, bila ona povremena ili stalna, članovima obitelji, prijateljima ili susjedima (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019). Definiirajući volontiranje, potrebno je naglasiti kako je samo volontiranje dobrovoljna aktivnost jer ono pruža slobodu izbora koja je ujedno i osnovna težnja ljudske civilizacije i temeljno obilježje demokracije. „Volontiranje je divna i osnažujuća aktivnost jer njome istovremeno dajemo i primamo.“ (Prgić Znika, Kordić i Medlobi, 2019; str. 7). Uz to što se volonterskim radom pomaže drugim potrebitim osobama, ti isti pojedinci volonterima pružaju uzajamne dobrobiti stjecanja važnih životnih osobina, kao što su profesionalne kompetencije koje pripomažu svakodnevnom životu i poslovima kojima se volonteri profesionalno bave, organizacijske i socijalne vještine te osobni razvoj na mnogim razinama. Volontiranjem se ne dobivaju samo pomagači, nego i pokretači i nositelji pozitivnih društvenih promjena čime se oplemenjuje društvo koje se na taj način gradi, raste i obogaćuje. Uz sam rad, volontiranje je nešto što volontera čini sretnom, pozitivnijom, zdravijom i snažnijom osobom. Uzimajući u obzir sve navedeno, volontiranje se može definirati i kao organizirana aktivnost u koju se pojedinci uključuju svojom dobrom voljom te osobnim izborom i motivacijom, bez želje za financijskom dobiti, već sa željom pomaganja drugim potrebitim osobama te društvu u cjelini, pridonoseći tako zajedničkim vrijednostima, bez zadovoljavanja samo osobnih interesa volontera. Volontiranje se može tumačiti i riječima Hermana Melvilla: „Ne možemo živjeti samo za sebe. Tisuću niti povezuje nas s ljudima koji

nas okružuju.“ Svakome oko nas često je potreban nekakav oblik pomoći, a bilo tko, tko posjeduje imalo empatije, pomoći će ljudima koji se nalaze u njegovoj blizini i na taj će način odraditi jednu malu, rukama neprimjetnu, ali srcu veliku volontersku akciju.

1.2. Tko volontira?

Autorica Tešija (2015) navodi kako je volonter osoba koja provodi svoje slobodno vrijeme pomažući nekome ili nečemu bez ikakve materijalne naknade. Osobe koje se nazivaju volonterima postoje još od pamtivijeka. Ne postoji ni jedno razdoblje u čovječanstvu kada ljudi jedni drugima nisu pomagali, pa makar oko najmanje sitnice, jer potreba za pružanjem pomoći potrebitima ukorijenjena je u svakom čovjeku. U volontiranju nisu važni spol ni dob, kao ni socijalni ili drugi status samog volontera. Važno je da volonter posjeduje osobine kao što su iskrenost, osjetljivost, odgovornost, poštovanje, strpljenje i suradnja.

1.2.1. Rod

Postoje brojna istraživanja o tome tko volontira pa tako najveći broj provedenih istraživanja pokazuje da su žene općenito sklonije volontiranju od muškaraca. Jedno od takvih istraživanja provela je i Katarina Perić u svibnju 2020. godine te potvrdila prethodnu tezu kako su žene češće volonterke od muškaraca (Perić, 2020). Kada se obraća pozornost na volontiranje mladih, istraživanja, također, pokazuju kako su učenice i studentice sklonije volontirati nego učenici ili studenti. Žene su sklonije pomaganju jer im je u prirodi priskočiti u pomoć susjedi, kolegama na poslu ili članu obitelji pa su tako ujedno uključene i u neformalno volontiranje, često i nesvjesno. Zbog toga su one uglavnom spremnije na dugotrajnije pružanje pomoći ili njege drugim osobama. Često se kaže kako su žene općenito u životu organiziranije pa tako lakše pristupaju samoj aktivnosti volontiranja, na način da ona ne narušava ili ne šteti poslu kojim se volonter bavi u svakodnevnom životu. S druge strane, muškarci se više bave volontiranjem zbog nadmetanja i dokazivanja drugima, što zapravo nikako ne bi smio biti cilj samog volontiranja. Upravo se zbog tog negativnog razloga muškarci i mladići uključuju u one akcije koje rezultiraju određenim priznanjem ili pohvalom koja bi mogla doprinijeti njihovoj karijeri i budućem poslu. Sve to dokazuje kako je muškarcima važnije steći osjećaj moći, uspjeha i priznanja, što se od volontiranja ne bi smjelo očekivati. Mnogi volontiranje smatraju ženskim poslom pa žene nemaju potrebu nadmetati se i hvaliti tim radom, već su uglavnom skromne te umanjuju vrijednosti svog volontiranja (Rijavec i suradnici, 2019). Spolne razlike vidljive su i u preferencijama prema odabiru vrste

volonterskih organizacija. Pri tome, žene biraju organizacije koje brinu o novorođenčadi, djeci te mladima dok se muškarci uglavnom opredjeljuju za one organizacije i aktivnosti koje uključuju fizički rad sa sveprisutnim adrenalinom i stresom što većinu muškaraca, naposljetku, uglavnom i odbija od volontiranja. Štoviše, ženama je važno da se osjećaju ugodno u volonterskom okruženju, da postoji kvalitetna komunikacija i da mogu steći nova prijateljstva dok je muškarcima važan, već spomenuti, osjećaj dominacije, uspjeh te javno prepoznavanje njihova rada (Maškarin Ribarić, Dadić i Nađ, 2014).

1.2.2. Dob

Dokazano je i kako najviše volontiraju osobe srednje životne dobi jer tada već imaju brojna životna iskustva koja su im u pomaganju drugima od velike koristi. U srednjoj životnoj dobi ljudi shvaćaju kako nije potrebno ulagati samo u sebe, već i u zajednicu, a volontiranje u tom slučaju pruža mnoge otvorene mogućnosti. U toj su životnoj dobi uglavnom već organizirane obitelji s djecom u razvoju te sređenim poslom pa se tako može lakše uvrstiti i aktivnost volontiranja u slobodno vrijeme. Osim u srednjoj životnoj dobi volonteri se pojavljuju i u trećoj životnoj dobi kada ulaze u mirovine. Tada se javlja puno slobodnog vremena, a umirovljenici često imaju potrebu ostati aktivno uključeni u život cijele zajednice (Rijavec i suradnici, 2019). Budući da rezultati brojnih istraživanja pokazuju kako uglavnom volontiraju osobe srednje i starije životne dobi, veliku važnost potrebno je pridodati motiviranju i poticanju mladih na volontiranje. U istraživanju uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad koji je 2006. godine provela Gordana Forčić sa suradnicima, okazano je kako stariji ispitanici ipak iskazuju veći skepticizam u odnosu na mlađe ispitanike te lakše ističu probleme vezane uz materijalne prilike, negativnu percepciju te nedovoljno dobru organizaciju volonterskih akcija s čime se kasnije susrećemo na području negativnih posljedica stečenih volontiranjem. Vrlo je važno mlade potaknuti na uključivanje u volonterske aktivnosti zbog njihovog osobnog razvoja te formiranja osobina ličnosti, socijalnog identiteta i stila života.

1.2.3. Ostale sociodemografske karakteristike

Osim spola i dobi na volontiranje utječu i stupanj obrazovanja te religioznost. Veći stupanj obrazovanja i religioznosti pridonosi većem posvećivanju volonterskim akcijama. Osobe s višim obrazovanjem češće volontiraju od onih manje obrazovanih pojedinaca jer, prema autoricama Rijavec i sur., (2019) „imaju veću mrežu socijalnih kontakata koje su stekli

tijekom obrazovanja što im omogućuje veće i raznovrsnije prilike za volontiranje“. I sama vrsta obrazovanja, također, utječe na izbor volontera, pri čemu se studenti (i oni koji su već diplomirali) društvenih i humanističkih znanosti najčešće uključuju u volonterske akcije. Na području religioznosti, navodno su češći volonteri oni pojedinci koji odlaze u crkve i tamo su aktivni članovi zajednica jer Crkva također redovito traži neke vrste dobrovoljne pomoći za one članove svoje zajednice kojima je to potrebno. „Poštivanje sebe i svojih potreba osnova je za poštivanje drugih. Sigurno je da će mladi, ako im se uz poštivanje njihovih potreba, povjerenje i uvažavanje različitosti, stvore uvjeti za pokretanje aktivnosti, biti puno više motivirani i aktivno uključeni u život zajednice.“ (Pavlović, Kovačić, Šimić i Uroda, 2014; str.14)

1.3. Volontiranje mladih

Djeca i mladi u proces volontiranja uglavnom se uključuju još u osnovnoj školi pa se odrastanjem njihova ljubav prema volontiranju samo razrađuje i proširuje. Volontiranje mladih uglavnom započinje u sklopu učeničkih izvannastavnih ili izvanškolskih aktivnosti s prijateljima, nastavnicima ili roditeljima. U mnogim školama (i osnovnim i srednjim) postoji mogućnost učlanjenja u razne volonterske klubove koji imaju jednak cilj – pomaganje drugima, a vrlo često surađuju i s drugim klubovima ili pak s društvenim zajednicama (Tešija, 2015). Što se više mladi uključuju u život zajednice, to će više uvidjeti potrebu za pomaganjem te se aktivirati i u području volontiranja. Mladi kojima je razvijen osjećaj za građanske dužnosti, najvjerojatnije će postati volonteri. Takav se osjećaj više javlja kod djece u osnovnoj školi, no u srednjoj jer je to u skladu s njihovim vrijednostima, više su zadovoljni svojim radom i uspjehom u školi te ih škola vjerojatno više usmjerava na takav način rada. Da bi volonterski rad imao što više utjecaja i smisla, dobro je da se djeca i mladi što ranije uključuju u razne volonterske akcije i programe kako bi im to postalo nešto prirodno i u njima budilo potrebu za pomaganjem. Poznato je kako su adolescenti skupina mladih ljudi koja je najmanje zainteresirana za takav oblik rada i pomoći jer ih životni putevi odvrćaju od toga i vode u raznim drugim smjerovima pa ne vide koristi od volontiranja. Upravo zbog toga potrebno je djelovati već u osnovnoj školi kako bi se broj mladih volontera postepeno povećavao. Prema riječima autorica Rijavec i sur. (2019) „jedan od glavnih razloga zašto mladi ne volontiraju je taj što jednostavno ne znaju ništa o tome“. Dakle, vidljivo je kako su mladi zapravo premalo upoznati sa samim volontiranjem. Autorice, također, objašnjavaju i kako je ponekad i sama informacija o volontiranju koja dopire do mladih vrlo bitna jer može

biti ključ za preokret u njihovim interesima. Važno je da se mladima omogući i ponudi više vrsta volonterskih projekata ili klubova kako bi shvatili da postoji volontiranje i u području njihova interesa. Kod mladih je najpotrebnije probuditi želju za akcijom koja je potaknuta dobrom motivacijom vođenom potrebama svakog mladog pojedinca ponaosob. Dakle, djeca i mladi moraju prvenstveno prepoznati potrebe i razloge koji bi im poslužili kao motivi postanka aktivnih članova zajednice, odnosno postanka budućih mladih, vrijednih volontera (Pavlović i suradnici 2014).

1.4. Motivi za volontiranje

Oni koji se aktivno bave volontiranjem ukazuju na širok spektar osobnih razloga za volontiranje. Za neke je volontere „okidač“ bila sama volonterska aktivnost zbog želje za dobrovoljnim radom i pomaganjem, za druge je to bila mogućnost rada i socijalizacija s drugim ljudima dok je ostatak cijenio fleksibilnost koja se nudi određenim volonterskim akcijama (National youth council of Ireland 2011). Kao što je već prije spomenuto, često se pronalaze podatci kako su ženske osobe više privrženije volontiranju jer im je to nekako prirodnije nego samim muškarcima. Upravo zbog toga, ženske i muške osobe imaju i različita gledišta koja koriste u pronalaženju motiva za volontiranje. Autorice Maškarin Ribarić, Dadić i Nađ (2014) u svojem članku navode da ukoliko doista postoje razlike prema spolu, to pokazuje kako jednake motivacijske strategije ne mogu biti korištene za oba spola jer zasigurno neće dati ravnomjerne rezultate. Iste autorice spominju i nezaposlenost mladih kao jedan od dodatnih motiva za volontiranje. Mnogi poslodavci traže radnike koji imaju već neko radno iskustvo, pa makar i u volontiranju na određenom području. Nezaposlenost mladih visokoobrazovanih ljudi bez ikakvog radnog iskustva sve više raste i baš je zbog toga dodatno potrebno mladima približiti volontiranje kako bi ih se čim više potaknulo na prepoznavanje volontiranja kao novog načina unaprjeđenja znanja, vještina te novih kompetencija. Brojni mladi ljudi sve više kao motive za volontiranje uzimaju činjenicu da volontiranje upotpunjuje formalno školovanje i uči ih novim vještinama kao što su vodstvo, timski rad, rješavanje problema, planiranje, upravljanje, kreativnost, komunikacija te pregovaranje. Uz sve navedeno, mladima su dodatni motivi zbog kojih se sve više aktiviraju i uključuju također i borba za mirom i održivim ljudskim razvojem. No, kao najveći motiv koji mlade, ali i većinu volontera svake životne dobi, potiče na volontiranje jest želja za pomaganjem drugima te velika mogućnost rada s djecom (UN-ovo istraživanje „Youth and volunteerism“). Budući da postoje brojni načini i motivi za uključivanje u volontiranje, Nacionalno vijeće mladih iz Irske

2011. prikupilo je sve motive i razloge uključivanja u volontiranje te ih podijelilo u četiri glavne kategorije. Prva od njih obuhvaća najutjecajnije faktore koji privlače mlade ljude prema volontiranju, a neki od ključnih faktora su: poziv na volontiranje te želja za pomaganjem. Druga kategorija malo je manje utjecajna od prve, no još je uvijek dovoljno jaka da privlači mladež. Neki od razloga koji pripadaju u drugu kategoriju su: prilika za druženjem i zabavom, razvoj vještina i stjecanje iskustva, osjećaj odgovornosti te mogućnost putovanja. Treća kategorija obuhvaća faktore kao što su prilika za boljim zaposlenjem te stjecanje iskustva dok se četvrta kategorija odnosi na vjersku odgovornost te potrebu za pomaganjem koju nalaže sama vjera (National youth council of Ireland 2011).

1.4.1. Teorije koje se bave motivima za volontiranje

U današnje vrijeme postoje brojne teorije koje se bave motivima za volontiranje. Teorije povezane uz motive volontiranja, mogu se podijeliti i s obzirom na to u koliko skupina grupiraju motive koje mladi pronalaze kao razlog za ulazak u volonterski rad. Ukoliko ih se dijeli na takav način, dobiva se podjela na dvodimenzionalne, trodimenzionalne ili višedimenzionalne teorije. U ovom će radu biti navedene podjele određenih teorija koje se bave motivima za volontiranje te će se objasniti i funkcionalna teorija motivacije. Važno je napomenuti kako je volontiranje dokazano višedimenzionalni fenomen te da se njegovi motivi za volontiranje međusobno povezuju i nadopunjuju, a nikako se prilikom susretanja ne isključuju.

1.4.1.1. Altruizam ili egoizam: dvodimenzionalna teorija

Neki od stručnjaka smatraju da se u osnovi samog volontiranja nalaze dvije moguće skupine motiva za volontiranje. To su altruistični i egoistični motivi. Altruistični motivi proizlaze iz naklonosti i potiču ponašanje kojem je cilj pomaganje drugome pri čemu se ne očekuje nikakva vrsta nagrade. Altruizam postavlja potrebe i interese drugih ispred vlastitih potreba i interesa. Upravo zbog toga to se ponašanje smatra nesebičnim. Altruizam, također, podrazumijeva da se pomaganje drugima vodi određenim žrtvovanjem i odricanjem te se u takvo ponašanje ulazi potpuno svjesno. Prema svim svojim karakteristikama, altruizam se u potpunosti može smjestiti u prosocijalno ponašanje (Leksikografski zavod Miroslav Krleža [LZMK], 2021). Njemu se pak, s druge strane, suprotstavlja egoizam ili, pučki rečeno, sebičnost. Kao što je iz samog korijena riječi vidljivo, to je ponašanje koje u prvi plan stavlja samoga sebe. U egoističnom se ponašanju osoba bavi samim sobom na način da postavlja

osobne interese na prvo mjesto bez da uzima u obzir interese drugih. Takvo je ponašanje često štetno za druge osobe te se smatra nepristojnim (Leksikografski zavod Miroslav Krleža [LZMK], 2021). „Ljudi koji volontiraju iz altruističnih motiva čine to jer žele povećati dobrobit drugih, dok oni koji volontiraju iz egoističnih motiva čine to da bi njima bilo bolje“ riječi su autorice Rijavec i sur. (2019) koje još samo dodatno potvrđuju prije navedena stajališta. U ovoj se teoriji mogu navesti još i intrinzični te ekstrinzični motivi za volontiranje. Volonteri koji se volontiranjem bave zbog intrinzičnih motiva uključuju se u volonterske akcije zbog toga što uživaju u pomaganju drugim dok, s druge strane, ekstrinzično motivirani volonteri nikako ne uživaju u pomaganju potrebitima, već im je stalo do nekih drugih pozitivnih posljedica koje stječu volonterskim radom. Kao neki od intrinzičnih motiva mogu se navesti i sljedeći razlozi:

- volonterima je stalo do koristi onih kojima pomažu
- uživaju u pomagačkim aktivnostima s onima kojima pomažu
- uživaju u komunikaciji s onima kojima pomažu
- uživaju u samom činu pomaganja
- karakterizira ih empatija koju osjećaju prema potrebitima...

Suprotno intrinzičnim razlozima, ima volontera koji volonterski posao obavljaju isključivo zbog ekstrinzičnih razloga (motiva za volontiranje), odnosno zbog:

- stjecanja kontakata koji će im kasnije biti korisni (trenutno, ali i kasnije u životu)
- većeg prihvaćanja i poštivanja od drugih ljudi
- dobivanja pohvala, nagrada i priznanja
- ulaganja u ljudski kapital
- razvijanja vlastite društvene mreže
- lakšeg ulaska u neki posao...

Naravno, postoje volonteri koji istovremeno posjeduju i intrinzične i ekstrinzične motive za volontiranje, odnosno isprepliću im se altruizam i egoizam, ali kako bi isti u volonterskom radu ostali duže, potrebno je da se ipak više naklone onim intrinzičnim motivima, odnosno, altruizmu (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019).

1.4.1.2. Trodimenzionalna teorija

Trodimenzionalna teorija specifična je prema tome da u svojem stajalištu zagovara tri različite vrste motiva koje volonteri biraju prilikom uključivanja u volonterski rad (Udruga „Mi“ - Split, 2014). Motivi se u trodimenzionalnoj teoriji dijele u tri određene skupine:

- altruistični motivi
- materijalni motivi
- društveni motivi

Prema Backeru iz 1993. godine, identificiraju se i tri skupine motivacijskih čimbenika. Njegove skupine motivacijskih čimbenika razdijeljene su na sljedeći način:

- altruistični motivi koji obuhvaćaju čimbenike poput solidarnosti i suosjećanja sa siromašnima, sućuti za potrebite i slično
- instrumentalni motivi u koje pripadaju stjecanje novih iskustava te vještina, upoznavanje novih ljudi i osobno zadovoljstvo
- obvezujući motivi u kojima se nalaze moralna ili religiozna obveza, doprinos svojoj zajednici, itd.

Osim Backera, motive za volontiranje u tri su skupine podijelili i Wilson i Musick 1997. godine u svojoj integriranoj teoriji volontiranja. Motive su podijelili u sljedeće skupine:

- stjecanje ljudskog kapitala u što su ubrojili obrazovanje, prihod, zdravstveni status i slično
- stjecanje društvenog kapitala kamo pripadaju društvene veze koje uključuju članstvo u raznim organizacijama, dostupnost brojnih informacija, stvaranje novih kontakata, pružanje potpore i ostale slične motive koji se mogu pronaći tijekom volonterskog rada
- stjecanje kulturološkog kapitala u čemu se mogu pronaći motivi kao razne preferencije, načini ponašanja, religioznosti, itd.

Begović je 2006. godine pak objasnio kako postoje tri razine motiva za volontiranje. Te je volonterske motive podijelio prema sljedećim razinama:

- motivi osobnog razvoja koji obuhvaćaju dobrobiti kao što su učenje novih vještina, otkrivanje i razvijanje vlastitih potencijala, prihvaćanje odgovornosti za vlastite pothvate, razvoj i zadržavanje samokontrole, tolerancija tijekom rada u timu,

razvoj vlastitih vrijednosti, otkrivanje unutarnje motivacije za rad, postizanje osjećaja korisnosti, potrebnosti i svrhovitosti, stjecanje radnog iskustva, novih prijateljstava, kao i kompetencija za buduće poslove te prihvaćanje različitosti i drugih kultura

- motivi za rješavanje konkretnih problema preko lokalnih ili globalnih volonterskih akcija u koje se ubrajaju volonterski motivi poput obnavljanja i uređivanja javnih prostora, promicanje ljudskih prava, pomaganje u organizacijama kulturnih događaja i raznih manifestacija, pomaganje starijim, siromašnim ili nemoćnim osobama...
- motivi vezani uz društveni razvoj koji podrazumijevaju dobrobiti postignute na široj društvenoj razini te motive poput doprinošenja razvoju samoinicijativnosti pojedinih osoba, razvijanja pozitivnog udruživanja ljudi, organizacija ili zajednica, doprinošenja općoj demokratizaciji te osnaživanja civilnog društva.

2008. godine MacNeela, također, navodi tri nove skupine povezane s motivima uključivanja u volonterski rad. Tri glavne novonastale skupine obuhvaćaju dobrobiti koje je moguće postići volonterskim radom, a to su:

- dobrobiti vezane uz osobni razvoj kamo pripadaju učenje, razumijevanje drugih, umijeće aktivnog slušanja drugih i slično
- dobrobiti vezane uz karijeru u koje se ubrajaju stjecajne iskustva i poslovnih kontakata
- dobrobiti vezane uz društvo u koje su svrstani osjećaji poput vlastite vrijednosti, pripadanja nekome te doprinosa zajednici uz stjecanje i održavanje poznanstava.

1.4.1.3. Višedimenzionalna teorija

Kako bi teorija koja se bavi motivima za volontiranje bila višedimenzionalna, potrebno je da razmatra motive za volontiranje na način da ih može sistematizirati u više od tri dosadašnje skupine. 1985. godine Holland je u svojoj teoriji naveo šest obilježja skladnosti osobe s okolinom koja potiču na volontiranje. Njegovih šest obilježja skladnosti su:

- realističnost
- društvenost,
- sklonost umjetnosti,
- konvencionalnost

- radoznalost
- kreativnost

Još dandanas najpoznatija višedimenzionalna teorija jest ona koja datira iz 1998. godine, a koju su zajedno postavili Clary i njegovi suradnici. Oni su se pak bavili funkcijama koje volontiranje može pružiti volonterima te u svojoj teoriji naveli šest takvih funkcija. Spomenute funkcije bit će detaljnije objašnjene ispod podnaslova *Funkcionalna teorija motivacije*. Osim spomenutih znanstvenika, svoj rad o motivima i razlozima za uključivanje volontera u volonterski rad objavio je i Wolf 1999. godine kada je izdvojio osam ključnih razloga za volontiranje:

- osjećaj samoostvarenja
- altruizam
- zajedništvo s drugim ljudima
- učenje o nekom području
- ostvarivanje društveno važnih kontakata
- dobivanje prilike/mogućnosti razvoja unutar organizacije
- osiguranje ulaza u neku od organizacija
- društveni značaj

Posljednji stručnjaci koje je potrebno spomenuti objašnjavajući teorije koje se bave motivima za volontiranje su Hutton i Phillips koji su 2006. godine kao bitne razloge za volontiranje naveli težnje ljudi (volontera) prema:

- pomoći društvu i zajednici
- povećanju samopouzdanja
- pomoći prijateljima
- stvaranju novih prijateljskih odnosa
- izlaženju izvan svog posla
- poboljšanju svojeg životopisa
- razvijanju novih znanja i vještina
- uživanju u nečemu što vole

1.4.1.4. Funkcionalna teorija motivacije

Kako bi funkcionalna teorija motivacije bila učinkovita, ona mora djelovati prema nekoliko definiranih pretpostavki. Spomenute pretpostavke odnose se na sve ljude općenito, pa tako i na same volontere. To su pretpostavke kao npr.:

- Svi ljudi su usmjereni prema nekim ciljevima. → Volonteri se u volonterske akcije uključuju kako bi ostvarili neke svoje važne osobne ciljeve.
- Ljudi mogu biti motivirani različitim ciljevima. → Volonteri mogu kroz istu aktivnost pokušati ostvariti različite ciljeve.
- Ljudi mogu činiti iste stvari zbog različitih motiva. → Volonteri koji se bave istim volonterskim akcijama u nekoj organizaciji mogu imati različite razloge za to.
- Prijavljivanje ljudi za volontiranje (a onda i zadržavanje u volonterskom poslu) ovisi o mjeri u kojoj su zadovoljili svoje zacrtane motive.

Budući da su sve ove navedene pretpostavke provjerene, funkcionalna teorija motivacije doista se temelji na njima te pomoću njih definira šest motivacijskih funkcija koje se nalaze u volonterskom poslu. Funkcije koje djeluju u funkcionalnoj teoriji motivacije su:

- a) vrijednosti
- b) razumijevanje/učenje
- c) karijera
- d) druženje
- e) samozaštita
- f) samorazvoj

Funkcija vrijednosti odnosi se na brigu za druge osobe. Volonter se upušta u volonterske akcije kako bi iskazao svoje vrijednosti poput humanitarnosti, suosjećanja i želje za pomaganjem. Razumijevanje ili učenje kao vrijednost potiče osobu da volontira zato što želi što jasnije razumjeti svijet koji ju okružuje, želi steći nova znanja i vještine te usavršiti ono što je do tada već stekla. Budući da se volontiranjem stječu nova znanja, vještine i iskustva koja volonteru mogu biti od velike koristi i pomoći tijekom budućeg zapošljavanja, ova teorija posjeduje i funkciju karijere koja se odnosi upravo na dobrobiti lakšeg zapošljavanja. Uz stjecanje znanja i vještina, stječu se te sklapaju i nova prijateljstva koja spadaju u funkciju druženja. Volontirajući, osoba koja to radi, vjerojatno želi ojačati postojeće društvene odnose te upoznati brojne nove ljude. Na taj je način ova funkcija povezana s motivacijom koja je

vezana za odnose s drugim ljudima. Ljudi volontiraju i da bi zaštitili svoj vlastiti ego. Zbog toga ova teorija ima i funkciju samozaštite. Brojni su razlozi koji u volontiranju traže utjehu, a najpoznatiji od njih su umanjivanje osjećaja krivnje, bježanje od nekih neugodnih osjećaja u svom životu, identificiranje te rješavanje osobnih problema. Posljednja funkcija funkcionalne teorije motivacije jest samorazvoj. Za samu osobu koja volontira ova je funkcija vrlo važna jer odražava želju osobe za psihološkim rastom i razvojem te za pozitivnim osjećajima koje joj pruža volonterski rad.

1.5. Posljedice volontiranja

Uključivanjem mladih, ali i odraslih osoba, u volonterske akcije i klubove, važno je naglasiti i posljedice koje volontiranje kao proces donosi sa sobom. Mladima je prvenstveno potrebno naglasiti i pozitivne i negativne posljedice volontiranja kako bi odmah od početka bili svjesni svih mogućnosti volonterskog rada te kako im se on tijekom provođenja neke od volonterskih akcija ne bi negativno urezao u sjećanje i kako ga ne bi prestali voljeti. Volontiranje je važno i sve više postaje popularan trend među mladima koji donosi pozitivnu promjenu u društvu. Kako bi mladi to shvatili, potrebno je, također, naglasiti kako se aktiviranjem i njihovim uključivanjem postiže borba za mirom i održivim ljudskim razvojem kojem oni svojim volonterskim radom puno pridonose i od velike su koristi i važnosti. Vodeći se riječima H. Jacksona Browna Jr. „Zapamtite da nisu najsretniji oni koji puno dobivaju, nego oni koji puno daju.“ mnogi će volonteri od volontiranja imati uglavnom samo pozitivne posljedice i svjesno davati više nego što očekuju da će primati. Izuzetno je važno naglasiti kako se volontirajući stječu posljedice i za samog volontera, ali i za organizaciju pomoću koje se volonter uključio u proces volontiranja, kao i za širu društvenu zajednicu u kojoj se na taj način djeluje te čije se dobrobiti i svrhe povećavaju volonterskim radom.

1.5.1. Pozitivne posljedice volontiranja

Velik utjecaj uključivanja mladih volontera u rad ima i naglašavanje pozitivnih posljedica volontiranja. Kao što navode autorice Rijavec i sur. (2019) postoje mnoge dobrobiti dobivene volonterskim radom kao što su to psihološka dobrobit, zdravlje, uspješnije akademsko postignuće, razvoj vještina i karijere, socijalni kapital te angažirano građansko ponašanje. Na području psihološke dobrobiti i zdravlja volontiranje na pozitivan način utječe doprinosom samopoštovanja i samoeфикаsnosti koje uvelike omogućuju lakše nošenje sa stresnim situacijama u svakodnevnom životu. U istraživanju provedenom 2013. godine

(Schreier, Schonert-Reichl i Chen, 2013) dokazano je kako se kod adolescenata prosječno, starih petnaest godina, volontirajući smanjio rizik od kardiovaskularnih bolesti. Do tog smanjenja došlo je zbog pada indeksa tjelesne mase, sniženja inflamatornih markera te razine kolesterola u tijelu. Sve navedeno dogodilo se u istraživačkoj skupini adolescenata koji su se aktivno bavili volontiranjem pomažući mlađim učenicima u učenju. Uz sve nabrojano, kod te je grupe adolescenata provedeno i psihološko testiranje koje je dokazalo kako su im ojačale i pozitivne emocije, samopoštovanje te prosocijalna ličnost. Također, u starijoj je dobi dokazana manja stopa smrtnosti dok je kod adolescenata dokazan manji broj sukoba u obitelji i školi, čime je smanjena mogućnost rizičnih ponašanja. Razvoj novih vještina i znanja pogoduje budućem lakšem pronalasku željenog zanimanja te samom zapošljavanju što je usko povezano i s budućim razvojem osobne karijere. Kako se volontirati može u raznim organizacijama i klubovima, takav oblik društveno korisnog rada može biti dobar način upoznavanja osoba s radnim obavezama, dobrom organizacijom i početkom preuzimanja nekog oblika odgovornosti. Sve navedeno od velike je koristi i važnosti za budući posao mladih pa je to samo još jedan dokaz kako volontiranje donosi pozitivne posljedice, pogotovo mladim nezaposlenim ljudima. Budući da se uglavnom nikad ne volontira samostalno, volonterima je omogućen širok spektar upoznavanja s novim ljudima što uvelike proširuje njihov socijalni kapital. Samo stvaranje što veće mreže socijalnih kontakata mladima omogućuje veće šanse dobivanja informacija o mogućim potrebitim poslovima (Rijavec, Jurčec i Pavlović, 2019). Osim pozitivnih posljedica koje se dobivaju volontiranjem, važno je da volonteri i u startu imaju pozitivna očekivanja, kako bi se njihove posljedice dobivene volonterskim radom mogle razvijati u pozitivnom obliku. To je stav autorice Forčić koja je zajedno sa svojim suradnicima u istraživanju 2006. godine zaključila kako pozitivni opći stavovi o volontiranju i volonterima samima ulijevaju optimizam jer ukazuju na povoljne uvjete za razvoj sustavne brige i poticanja na daljnje volontiranje te povratak stalnim volonterskim akcijama (Forčić, 2007). Kako bi se pozitivne posljedice razvile u svojem pravom smislu, potrebno je da mladi shvate kako se u volontiranje uključuju prvenstveno za dobrobit drugih, a tek im se onda vrate dobrobiti za njih same.

1.5.2. Negativne posljedice volontiranja

Osim pozitivnih posljedica koje pruža volonterski rad, s druge pak strane, nalaze se i neke negativne posljedice koje brojne mlade volontere odbijaju od tog rada. U razgovoru s brojnim mladim volonterima otkriveno je kako su se rijetko susretali s negativnim

posljedicama volontiranja, no ipak ih je bilo. Negativnih se posljedica uglavnom može izdvojiti malo, ali većina volontera izdvaja nezadovoljstvo okoline i prijatelja zbog njihova neplaćena rada. Ljudima je prirodno dobivati novac za odrađeni rad pa kada se u društvu spomene dobrovoljan i ujedno neplaćen rad, svi ostaju u čudu. Osim negativnih reakcija okoline, u negativne se posljedice mogu ubrojiti i nesurađivanje djece i potrebitih osoba kojima se želi pružiti pomoć pa tako često volonteri sebe smatraju lošim volonterom i više ne žele volontirati. Zbog susretanja s takvim negativnim posljedicama i riječima upućenih od okoline, volonteri koji su doživjeli nešto od navedenog sve se više udaljavaju od volontiranja. Da tome nije tako, pokazuju rezultati istraživanja Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva provedenog 2005. godine telefonskom anketom na uzorku od 1000 slučajno odabranih ispitanika starijih od 15 godina. Također, isti rezultati pokazuju da se volontiranje smatra cijenjenim društvenim radom, a volonteri snaga zajednice koja pridonosi razvoju cijeloga društva. Ukoliko se kod volontera ipak pojave negativne posljedice volontiranja, kao što su ismijavanje vršnjaka te loš odnos s potrebitim osobama, sigurno je kako će taj volonter odustati od pružanja pomoći i sudjelovanja u budućim volonterskim akcijama. U negativne se posljedice uglavnom ubrajaju i sve one zapreke s kojima se volonteri susreću tijekom volontiranja. U takvim zaprekama uglavnom se nalaze nedostatak vremena, nerazmišljanje o samom procesu volontiranja, neodlučnost u poduzimanju prvog koraka ka volonterstvu, nedostatak informacija potrebnih za volontiranje, nedostatak pozitivnog uzora volontera te pozitivne podrške. Uz navedeno, tu se mogu ubrajati i neke „tehničke“ poteškoće kao što su otežan prijevoz volontera do volonterske organizacije ili mjesta gdje se akcija provodi te nepokrivanje troškova s kojima se volonter može susresti (National youth council of Ireland 2011).

1.6. Zašto ljudi ne volontiraju?

Mnogi mladi pronalaze brojne razloge zašto se ne bi trebali uključivati u volonterski rad. Često se pojavljuju sukobi među vršnjacima zbog osuđivanja volonterskog rada jer se on, od onih koji to nikad nisu ni pokušali raditi, prikazuje kao bezvrijedno gubljenje slobodnog vremena te nepotreban neplaćeni rad. Autorica Rijavec i suradnici (2019) navode dvije najčešće prepreke koje se pojavljuju na putu prema volonterskom radu, a to su nedostatak vremena i nedostatak interesa. To pokazuje kako postoje osobe željne volontiranja, no nisu u mogućnosti pronaći dovoljno slobodnog vremena koje bi mogle odvojiti za to. Uz to, postoje i osobe kojima volontiranje jednostavno nije zanimljivo i nemaju nikakvu namjeru, želju ni

potrebu upustiti se u takav oblik rada. Rijetko se pojavljuju i osobe koje kao glavnu prepreku koja ih sprječava u volontiranju navode loše zdravlje. U onu skupinu ljudi koja kao glavni razlog neuključivanja u volontiranje navode nedostatak slobodnog vremena najvećim brojem pripadaju mladi ljudi, žene, gradsko stanovništvo, ljudi s većim stupnjem obrazovanja i višim prihodima, zaposlene osobe, osobe s većim brojem vlastite djece te stanovnici manjih gradova. U skupini koja se opravdava nedostatkom interesa za takav rad pripadaju starije osobe, muškarci, ruralno stanovništvo, osobe s nižim stupnjem obrazovanja i nižim primanjima, nezaposlene osobe, osobe s manjim brojem vlastite djece te građani većih gradova. Upravo na temelju pitanja *Zašto ljudi ne volontiraju?* u Irskoj je 2011. godine provedeno istraživanje o glavnim zaprekama za volontiranje kod mladih. Istraživanje je dokazalo devet razloga zašto mladi ne volontiraju:

- nedostatak vremena
- nikad nisu razmišljali o tome
- neodlučni su napraviti „prvi korak“
- nedostatak informacija
- osjećaj da im se to ne bi svidjelo
- pretpostavka da neće imati dovoljno slobode u volonterskom radu
- mišljenje kako su premladi za volontiranje
- nitko važan koga poznaju ne volontira
- problemi s prijevozom i troškovima

Najveći broj mladih izbjegava uključivanje u volonterski rad zbog nedostatka slobodnog vremena. Uglavnom smatraju kako bi im volontiranje moglo oduzeti previše vremena kojeg ionako imaju premalo. Upravo se takve mlade osobe, koje imaju to stajalište, ni ne raspituju dovoljno o mogućnostima i fleksibilnosti raspodjele vremena koje im volonterske akcije nude. Postoje i oni mladi kojima volontiranje jednostavno ni ne pada na pamet. To ni u jednom pogledu ne znači da ti mladi imaju negativne stavove prema volontiranju, nego ga jednostavno nisu uklopili u svoj život. Takav način razmišljanja može biti usko povezan s nedostatkom informacija. S druge strane, postoje oni kod kojih je želja za volontiranjem prisutna, ali nemaju dovoljno samopouzdanja da bi se usudili javiti na neku volontersku akciju ili pak učlaniti se u kakvu udrugu ili organizaciju. Postoji i ona skupina mladih koji samo pretpostavljaju da im se volontiranje ne bi svidjelo, a da pri tome nikad nisu pokušali obavljati takav rad. Kod njih se javlja razmišljanje kako je to dosadno ili je pak samo ispunjavanje nečijih želja, potrebi ili naredbi. Većina mladih koji tako misle nemaju u svojem

društvu vršnjaka koji se bavi volonterskim radom ili onog koji bi im mogao prenijeti svoja pozitivna iskustva dobivena volontiranjem. Također, postoji i ona skupina koja smatra da kao volonteri nemaju veliku ulogu u nečijem, kao ni u svojem životu. Mladi iz te skupine imaju stav da je njihova uloga u određenoj volonterskoj organizaciji, udruzi ili klubu nebitna, mala ili se pak osjećaju samo kao „pomoćni radnik“. Dok jedni misle kako je volontiranje dosadno, drugi smatraju da je naporno i teško te da se oni još nisu razvili u dovoljno jake osobe koje bi mogle obavljati takav ozbiljan posao. Budući da su mladima njihovi vršnjaci vrlo važne osobe te ako takvi njihovi prijatelji ne volontiraju, sigurno je kako se ni oni sami neće upustiti u tako nešto. Svaka mlada osoba ima i svojeg starijeg idola te ako ni kod njega ne zamijeti uključenost u volonterski rad, još je sigurnije da se tada ni ona sama neće uključiti u njega. Nažalost, postoji i ona skupina mladih koja je opravdano isključena iz volontiranja zbog neimaštine. Ponekad je volonterima potrebno vrijeme da bi se došlo do mjesta na kojem se odvija volonterska akcija te bi upravo zbog tog razloga morali promijeniti i nekoliko različitih prijevoznih sredstava, a troškovi prijevoza nikako nisu zanemarivi pa je upravo to najveći razlog nevolontiranja mladih osoba koje se nalaze u ovoj skupini. Jedan od načina da se kod mladih spriječe nabrojani negativni razlozi uključivanja u volonterski rad jest što ranije uključivanje u školsko volontiranje. To je volontiranje koje se odvija u sklopu škole pa je tako usklađeno s učeničkim interesima, dovoljnim brojem potrebnih informacija, mogućnostima njihova slobodnog vremena te financijskih mogućnosti.

1.7. Poticanje mladih na volontiranje

Mladi puno pridonose razvoju volontiranja. Njihov rani početak volontiranja pomaže i njihovom ostanku u takvom radu u kasnijim životnim razdobljima. No, da bi se oni uopće uključili u volontiranje, potrebno im je dati dovoljno dobar i motivirajući poticaj za takav rad. Važno je da mladi shvate kako su volonterski programi od neprocjenjive važnosti za njihov osobni razvoj. Potrebno im je dokazati kako na taj način razvijaju samopoštovanje, nove vještine i znanja, ali i sklapaju brojna nova prijateljstva što im je u toj dobi i najvažniji aspekt svakog čina koji obavljaju. Osim toga, uz brojne nove prijatelje, osjećaju se i korisnima te na neki način stječu i profesionalna iskustva koja će im biti potrebna za budući život. Od strane škole, potrebno je učenicima pokazati kako volontiranjem povećavaju i kvalitetu svojih odnosa s učiteljima i nastavnicima, ali i drugim učenicima (Pavlović, Karlović i Morić, 2015). Kako bi se učenicima prikazao potpuni spektar volonterskih mogućnosti, u školama ili zajednicama gdje djeca vole boraviti, od velike je koristi organizirati informiranje o

volontiranju u raznim oblicima. Autorica Pavlović i suradnici (2015) spominje nekoliko takvih oblika informiranja koji pobuđuju poticaj za volontiranje, a to su: predavanja, radionice, info pultovi, gostovanja vanjskih volontera, volonterski klubovi u školi i sl. Mladi veliku pažnju pridaju i skorom zapošljavanju te se pribojavaju hoće li uspjeti naći svoje mjesto na tržištu rada. Važno im je skrenuti pažnju i na to kako se volontiranjem dobiva prilika stjecanja radnog iskustva te na taj način mogu konkurirati na tržištu rada (Maškarin Ribarić, Dadić i Nađ, 2014). Uz sve posljedice s kojima je budućeg volontera potrebno upoznati, važno je, kao poticaj, spomenuti i prava koja ima svaki volonter kako bi dobio osjećaj još većeg samopoštovanja i vrijednosti u društvu (Šehić Relić, Kamenko, Kovačević, Prgić Znika, Pavelić Šprajc i Forčić, 2014).

2. ISTRAŽIVANJE

Volonterski rad mladih ljudi jedna je od pogodnih tema za provođenje istraživanja. Na temu volontiranja mladih daju se postaviti brojne hipoteze iz raznih perspektiva i o raznim činjenicama koje volonterski posao uključuje. Da su volonteri cijenjeni i da se na njih obraća posebna pažnja, pokazuju i istraživanja poput ovoga u kojem će biti riječi u daljnjem tekstu. Istraživanja koja uključuju volontersko iznošenje mišljenja, pogotovo mladih, volonterima daju dodatni poticaj i ukazuju im kako ljudi doista obraćaju pažnju na njihov rad. Provođenjem intervjua s volonterima u svrhu istraživanja podižu se moralne vrijednosti volontera te oni sve više nastavljaju zadovoljavati svoje potrebe samoaktualizacije, razvoja altruizma te kreativnog i korisnog ispunjavanja slobodnog vremena koje skupina autora i volontera u Volonterskom centru Zagreb navodi kao temeljne osobine koje volonteri koriste za podizanje kvalitete života svih građana (d'Apolito i sur., 2009).

2.1. Cilj istraživanja

Temeljni cilj ovoga rada bio je istražiti odnos mladih prema volontiranju kojim se redovito bave. Cilj provedenih intervjua bio je utvrditi njihova stajališta prema samom ulasku u volontiranje, posljedicama stečenih volontiranjem te odnosu okoline na njihov rad. Ovim se istraživanjem htjelo saznati iskustvo stvarnih volontera u njihovom, uglavnom, svakodnevnom radu.

2.2. Postupak istraživanja

Istraživanje se provodilo pomoću ispitne ankete koja se sastojala od pet ispitnih pitanja. Pitanja koja su činila anketu:

1. Zašto ste se odlučili na volontiranje i zašto upravo s djecom?
2. Koje ste pozitivne posljedice za sebe očekivali od volontiranja?
3. Nakon iskustva koje sada imate s volontiranjem što biste rekli koje su se pozitivne posljedice dogodile za Vas osobno? (Što ste naučili o sebi? Je li Vas nešto iznenadilo? Je li se to dogodilo baš zato što ste volontirali s djecom?)
4. Je li po Vas bilo i nekih negativnih posljedica?
5. Kako je Vaša okolina reagirala na volontiranje?

Anketa je provedena na ispitanicima koji se svakodnevno bave volontiranjem i to na način da je izabrano deset ispitanika iz Društva „Naša djeca“ Zabok. Zbog epidemiološke situacije izazvane Covidom-19, anketna pitanja ispitanicima dostavljena su elektroničkom poštom. Njihov je zadatak bio popuniti anketu opisnim i opširnim izjavama iz kojih je vidljiv njihov osobni stav, pozitivna i negativna iskustva te sva znanja i vještine stečene volontiranjem. Prikupljanje potrebnih podataka provodilo se mjesec dana, a odgovori na anketna pitanja, također, su dostavljeni elektroničkom poštom. Nakon što je istraživanje provedeno, dobiveni rezultati svrstavani su u zasebne tablice po rednom broju pitanja te prema ključnim temama iz dobivenih odgovora.

2.3. Ispitanici

Istraživanje se provelo na deset članica Društva „Naša djeca“ Zabok. Sve članice volonterke su spomenutog društva u razdoblju od tri do sedamnaest godina. Izabrane su prema kriteriju višegodišnjeg iskustva, pouzdanosti, volontiranja s djecom te na raznim volonterskim akcijama. Sve su članice iz dobne skupine mladih u rasponu od sedamnaest do dvadeset i sedam godina. Budući da su sve ispitane članice DND-a Zabok, svaka od njih aktivno volontira s djecom svih uzrasta. Osim članstva u DND-u Zabok, svima ispitanima zajedničko je i volontiranje u Igraonici „Kutić-slikovnica“ koja se provodi svakog petka u trajanju od dva sata. Sve su članice, osim radu s djecom, izložene i radu s roditeljima, pripremanju i provođenju samih aktivnosti te izlasku na teren prilikom obavljanja raznih volonterskih poslova. Uvijek surađuju međusobno i nalaze se na jednakim volonterskim akcijama istodobno pa su se tako njihovi odgovori međusobno mogli uspoređivati.

2.4. Rezultati istraživanja

Nakon provedenog istraživanja, dobiveni rezultati svrstavani su u tablice po pitanjima te prema ključnim temama iz dobivenih odgovora. Prvo pitanje postavljeno volonterkama izabranim za ispitivanje bilo je „Zašto ste se odlučili na volontiranje i zašto upravo s djecom?“. Da bi se ljudi uključivali u bilo kakav program rada ili obavljanja aktivnosti, uglavnom teže nekoj pohvali, pripadanju, mjerljivom postignuću ili pak nagradi i utjecaju (Topčić, 2006). Da bi volonter bio ono što volonter treba biti, ne smije težiti ni jednoj od navedenih motivacija. Volja za volontiranjem usko je vezana uz očekivane posljedice i rezultate dobivene volonterskim radom. Svaki od volontera prije uključivanja u bilo kakav volonterski angažman zasigurno ima razvijenu predodžbu koristi koje će se postići kako za njega tako i za osobu/udrugu/zajednicu i sl. kojoj pomaže. Upravo zbog toga, njihovi se motivi za volontiranje mogu pronaći i u već spomenutim i objašnjenim teorijama motivacije koje obuhvaćaju motive koje pojedince potiču na sudjelovanje u volonterskom okruhu i djelovanju. Budući da su na ovo anketno pitanje odgovarale volonterke koje svakodnevno volontiraju s djecom, bilo je za očekivati da će njihovi najčešći odgovori biti usmjereni upravo na ljubav prema radu s djecom.

Tablica 1. Motivi za volontiranje

(Zašto ste se odlučili za volontiranje i zašto upravo s djecom?)

KATEGORIJA	BROJ ODGOVORA
Ljubav prema radu baš s djecom <ul style="list-style-type: none">• želja za prenošenjem ljubavi prema glazbi djeci• dječja pozitivna• uzajamno učenje od djece (2)• uzajamno uzvraćena ljubav i veselje• želja za učenjem djece• ljubav prema igrama s djecom• okruženost djecom (2)• ljubav prema radu s djecom	10
Ljubav prema djeci <ul style="list-style-type: none">• ljubav prema djeci (5)	5
Dosadašnja iskustva u radu s djecom <ul style="list-style-type: none">• iskustvo još iz osnovne škole u zboru za djecu s poteškoćama	5

<ul style="list-style-type: none"> • učenje s djecom u Igraonici „Kutić – slikovnica“ • uključenost u programe Društva „Naša djeca“ Zabok odmalena • sudjelovanje u volonterskim akcijama s najmlađima • volontiranje u sklopu fakulteta 	
Osobno napredovanje <ul style="list-style-type: none"> • povećanje svog životnog standarda • ispunjenje sebe kao osobe • životni poziv – odgojiteljica • stjecanje životnih vrijednosti (2) 	5
Želja za pomaganjem <ul style="list-style-type: none"> • želja za pomaganjem (4) 	4
Dobrobit zajednice <ul style="list-style-type: none"> • želja za djelovanjem u okolini • dobrobit za zajednicu 	2

Izvor: autor.

U *Tablici 1.* prikazani su rezultati koji se odnose na motive za volotiranje, posebno na motive za volontiranje s djecom. Najveći broj volontera kao glavni motiv navodi ljubav prema radu s djecom (N=10). Ovakav je rezultat bio očekivan zato što sve ispitanice volontiraju već nekoliko godina upravo s djecom. Slijede ljubav prema djeci, dosadašnja iskustva u radu s djecom i osobno napredovanje (N=5). Baš poput prvog motiva, ovaj je, također, bio jedan od očekivanih s obzirom na rad upravo s najmlađima. Osobno napredovanje jedan je od motiva koji bi svakom čovjeku, kako volonteru tako i običnom građaninu, trebao biti pokretač svakog rada u životu. Ukoliko čovjek drži do svog napredovanja, ujedno drži i do samog sebe poštujući i brinući se za svoju samoaktualizaciju i samopoštovanje te tako i za svoje psihičko stanje. Najmanje zastupljen motiv je dobrobit zajednice (N=2). Ovaj bi se motiv trebao proširiti među mladim volonterima te im povećati važnost gledišta na njihovu budućnost. Volonterski centri, organizacije ili zajednice bi svojim mladim volonterima trebale dati do znanja kako je njihovo djelovanje za dobrobit zajednice ujedno i djelovanje za dobrobiti njihove budućnosti jer ako mladi sada djeluju u smjeru napretka njihove okoline, lakše će se razvijati i steći u skoroj budućnosti ono što zaista žele i za što se trude. Da bi mladi uopće mogli odrediti koji su im glavni motivi za uključivanje u volonterski rad, potrebno je da si postave pitanja kao što su *Zašto ljudi uopće volontiraju? Što mene potiče da započnem volontiranje? Želim li to uistinu? Zašto se želim odlučiti na takvu*

neplaćenu aktivnost? te razna druga pitanja iz kojih bi dobili odgovore prema kojima bi se uvjerali je li volontiranje poziv upravo za njih. Prema autoricama Pavlović, Kovačić, Šimić i Uroda (2014) postoji nekoliko glavnih razloga zašto bi se mladi trebali uključiti u razne volonterske akcije, ali ujedno i u aktivno sudjelovanje tijekom donošenja nekih odluka. Razlozi koje autorice navode su:

- razvoj zdravog demokratskog društva koje njeguje dijalog, inicijativu, uvažavanje i zajedničko djelovanje
- razvijanje sposobnosti, vještina i znanja mladih kao i samopouzdanja te samorealizacije kroz iskustvo uvažavanja njihova mišljenja,
- svjedočenje o tome kako su njihove odluke utjecale na pozitivne promjene u zajednici,
- iskren i predan angažman mladih u aktivnostima od njihova interesa pospješuju proces učenja i usvajanja znanja i vještina te tako utječu i na povećanje različitih kompetencija i zapošljivosti u budućnosti

Svi navedeni razlozi obuhvaćaju razvijanje relevantnih kompetencija koje su neophodne za bilo kakav rad mladih osoba. Uz same razloge koji su pozitivno nastrojeni prema volonterskom radu i same osobine mladih ljudi uvelike utječu na stupanj njihove motiviranosti. Ukoliko je osoba empatična, odgovorna, motivirana za bilo kakav rad, predana, osjećajna, razumije puls neposredne zajednice, vješta u javnom izlaganju, vješt pomagač, dobar govornik, kreativac i slično, već u početku posjeduje težnju uključivanju u volonterski rad jer svaki volonter u sebi pohranjuje, ako ne sve, barem veliku većinu navedenih ljudskih osobina. Svaki čovjek, bio on mlad ili star, ako posjeduje nabrojane osobine zasigurno neće imati nikakvih problema u pronalaženju brojnih načina kako da svoje osobine pretoči u korisna djela kojima bi mogao doprinijeti svojem društvu i zajednici u kojoj živi, radi i opstaje.

Drugo pitanje postavljeno volonterkama Društva „Naša djeca“ Zabok glasilo je: „Koje ste pozitivne posljedice za sebe očekivali od volontiranja?“. Da bi volonter mogao očekivati nešto pozitivno od volonterskog rada, prvo mora poštivati glavne ljudske osobine, kao što su iskrenost, osjetljivost, odgovornost, poštovanje, strpljenje, sposobnost i suradnja, koje pridonose pozitivnom rezultatu volontiranja (Škopelja, Ivelja i Milinković, 2004). Potrebno je da si osobe koje namjeravaju postati dobri volonteri i upustiti se u takav način rada s drugim ljudima, postave jasna i realna očekivanja od onoga za što su spremni odvojiti svoje slobodno vrijeme. Važno je da se ne postavljaju velika očekivanja kao ni ona za koja sami volonteri nisu svjesni mogu li ih postići. Ukoliko se takva očekivanja ne postavljaju,

volonter zasigurno neće steći negativna iskustva. Masovna očekivanja s kojima volonteri ulaze u volonterski rad jesu postizanje dobrog osjećaja uzvraćenog pružanjem pomoći drugima te stjecanje novih kontakata i prijateljstava. Često ni sami volonteri nisu svjesni koliko volontiranje ima širok spektar različitih poslova i aktivnosti koji rezultiraju brojnim dobrobitima za volontere pa si tako ni ne mogu postaviti dovoljno realna očekivanja od volontiranja. Najčešća očekivanja (dobrobiti) od volonterskog rada koja si mladi volonteri mogu postaviti su: naučiti nove vještine, znanja i iskustva, steći potrebu za čestom aktivnošću u društvu, ali i obavljanjem osobnog posla i obaveza, popuniti praznine u životopisu, olakšano pronaći budući posao, pronaći terapijski učinak, poboljšati društvene vještine, dobiti relevantno radno iskustvo, naučiti ono što je uistinu važno za život, steći nove prijatelje, proširiti mrežu poznanstava, cjelovito se razvijati i slično (Volonterski centar Pozitiva, 2016). Volonter mora dobro poznavati o kojoj se vrsti volonterskog rada radi (o radu s djecom, odraslima, starijima, životinjama, siromašnima...) jer treba biti svjestan da svaka volonterska akcija sa sobom nosi drugačije prednosti i mane pa se tako i očekivanja trebaju postaviti prema tome.

Tablica 2. Pozitivna očekivanja od volontiranja

(Koje ste pozitivne posljedice za sebe očekivali od volontiranja?)

KATEGORIJA	BROJ ODGOVORA
Sklapanje novih prijateljstava <ul style="list-style-type: none"> • sklapanje novih prijateljstava (6) • zajedničko druženje izvan škole 	7
Osobni razvoj <ul style="list-style-type: none"> • promjena k pozitivnijoj osobi (3) • ispunjenje sebe kao osobe. • osobni razvoj (2) • razvoj čvrstog stava 	7
Učenje novih znanja i vještina <ul style="list-style-type: none"> • usvajanje novih znanja i vještina • stjecanje znanja kako raditi s djecom s teškoćama u razvoju • učenje rada u grupi • razvoj komunikacijskih vještina • učenje od djece 	5

<p>Kompetencije za budući posao</p> <ul style="list-style-type: none"> • ljubav prema svom poslu • lakše obavljanje buduće struke • iskustvo rada s djecom • stjecanje znanja kako raditi s djecom s teškoćama u razvoju • stjecanje empatije prema djeci 	5
<p>Osobno zadovoljstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • sreća dobivena pomaganjem • ispunjenost i zadovoljstvo • pravilno provođenje volonterskih akcija kako bi svi bili sretni • usrećivanje osoba 	4
<p>Želja za pomaganjem</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadovoljavanje potrebe za pomaganjem • lakše pomaganje drugima 	2

Izvor: autor.

U *Tablici 2.* prikazani su rezultati koji se odnose na pozitivna očekivanja od volontiranja, posebno volontiranja s djecom. Najveći broj volontera kao najviša pozitivna očekivanja navodi sklapanje novih prijateljstava (N=7) kao i osobni razvoj (N=7). Mladim volonterima poput djevojaka koje su odgovarale na ovaj upitnik, sklapanje novih prijateljstava i osobni razvoj u toj je dobi nešto najpotrebnije za budući život i napredovanje. Mladim osobama prijateljstvo i odnosi s drugima jedno su od najpotrebnijih osnova za normalno funkcioniranje u društvu. Jednak broj volontera kao pozitivno očekivanje odabrao je stjecanje novih znanja i vještina te stjecanje kompetencija za budući posao (N=5). Kako bi mladi što bolje funkcionirali u budućem životu potrebno im je steći što više znanja, vještina, iskustva i kompetencija na što više različitih načina, a volontiranje je na tom području vrlo zahvalno jer pruža brojne mogućnosti i vrste raznih pozicija te mjesta za održavanje volonterskih akcija, a samim time mladima pruža mogućnost stjecanja različitih novih znanja i svega potrebnog za njihova buduća zanimanja. Slijedi osobno zadovoljstvo (N=4). Svaki čovjek u poslu koji obavlja pokušava naći osobno zadovoljstvo. Nažalost, u današnjici mnogi poslovi kod radnika koji ih obavljaju zapravo izazivaju nelagodu, nezadovoljstvo i stres, ali zasigurno i radnici koji se tako osjećaju pokušavaju pronaći neku svijetlu točku tijekom svakog odlaska na svoj posao. Mladima je osobno zadovoljstvo vrlo bitno, nešto bez čega im je teško funkcionirati u obavljanju svojih svakodnevnih obaveza. Zbog toga, ispunjavanje zadovoljstvom

volontirajući jedno je veliko i poželjno očekivanje koje se u većini slučajeva i ostvari. Najmanje zastupljeno očekivanje je sama želja za pomaganjem (N=2). Svaki volonter koji se u volonterski oblik rada upušta svjesno želi pomoći nekome potrebitome pa su tako i rijetki oni volonteri koji to navode kao jedno od očekivanja od volontiranja.

Treće pitanje odnosilo se na pozitivne posljedice koje su ispitanice stekle svojim volonterskim radom u Društvu „Naša djeca“ Zabok, a glasilo je: „Nakon iskustva koje sada imate s volontiranjem što biste rekli koje su se pozitivne posljedice dogodile za Vas osobno? (Što ste naučili o sebi? Je li Vas nešto iznenadilo? Je li se to dogodilo baš zato što ste volontirali s djecom?)“. Volontiranje, s jedne strane, volonterima omogućuje osobni razvoj i pomaže u smanjivanju socijalne isključenosti dok, s druge strane, organizaciji daje priliku osnaživanja svojeg postojanja te povećanja svojeg ugleda u društvenoj zajednici. Svaki volonterski rad sa sobom donosi brojne pozitivne posljedice, koristi i dobrobiti koje dobivaju svi volonteri, samo ih je potrebno prepoznati i iskoristiti na ispravan i sebi koristan način. Prema autorici Kamenko i njezinim suradnicama (2016) postoje brojne dobrobiti koje se pojavljuju kao pozitivne posljedice obavljanja volonterskog rada namijenjene volonterima, a očituju se u povećanju samopouzdanja i samopoštovanja, zadovoljstva koje proizlazi iz pomaganja drugima, stjecanju osjećaja korisnosti i pripadnosti, smanjenju osobne izolacije i širenju socijalne mreže kontakata. Kod volontera koji uživaju u volontiranju vidljiv je i odmak od kretanja u uobičajenim krugovima, razvijanje novih znanja i vještina te stjecanje novih iskustava. Također, volonteri koji svoj rad obavljaju svjesno i odgovorno, razvijaju i svoj osjećaj za odgovornost te na taj način dodatno pospješuju i stvaraju si bolje mogućnosti za buduće zapošljavanje. Njihovo se fizičko i psihičko zdravlje poboljšava jer je usko povezano uz dobro osjećanje koje volonterski rad pruža. Osim koristi koje pružaju drugima, volonteri postižu i veću usredotočenost na vlastite kapacitete i mogućnosti, dobivaju priliku za borbu protiv diskriminacije, smanjuje im se osjećaj usamljenosti i isključenosti, a ujedno mogu pružiti pozitivni primjer ili pak nadahnuće drugima (Kamenko, Kovačević i Šehić Relić, 2016). Svaka navedena pozitivna posljedica za volontera sa sobom donosi i pozitivnu posljedicu za organizaciju koja tom volonteru omogućuje uključivanje u volonterski rad. Ukoliko svaki volonter daje dovoljno sebe, svoje pažnje i ljubavi u svom radu, njegov volonterski angažman zasigurno rezultira brojnim pozitivnim posljedicama. Ispitanice su svojim odgovorima, također, potvrdile navedenu činjenicu.

Tablica 3. Pozitivne posljedice stečene volontiranjem

(Nakon iskustva koje sada imate s volontiranjem što biste rekli koje su se pozitivne posljedice dogodile za Vas osobno? (Što ste naučili o sebi? Je li Vas nešto iznenadilo? Je li se to dogodilo baš zato što ste volontirali s djecom?)

KATEGORIJA	BROJ ODGOVORA
Osobni razvoj <ul style="list-style-type: none">• učenje o sebi i drugima• osobni razvoj i odrastanje• postala sretnija osoba• odrastanje i vlastiti razvoj• ispravan put odrastanja• kvalitetno provođenje slobodnog vremena• uspješan rad na sebi	7
Kompetencije za rad s djecom <ul style="list-style-type: none">• stjecanje važnosti osjećaja• pozitivna atmosfera u radu s djecom• savladavanje pristupa djeci u različitim situacijama• učenje prilagođavanja sadržaja djeci različitih uzrasta• lakše razumijevanje dječjih potreba i želja• slušanje drugih	6
Stjecanje novih znanja i vještina <ul style="list-style-type: none">• učenje ponašanja u određenim situacijama• stjecanje brojnih znanja i vještina• podizanje komunikacijskih i socijalnih vještina• stjecanje znanja i vještina za vlastiti životni razvoj• savladavanje rada u timu	5
Buduće zanimanje <ul style="list-style-type: none">• shvaćanje želje za buduće zanimanje• promjena struke• lakše donošenje odluke o vrsti studija i sam poticaj na studiranje• stjecanje iskustva za buduće zanimanje• shvaćanje zanimanja koje želi postati u životu	5
Ljubav prema radu s djecom <ul style="list-style-type: none">• velika ljubav prema djeci• ljubav prema radu s djecom• želja za rad s djecom	3

Rad s novim ljudima <ul style="list-style-type: none"> • sklapanje velikog broja poznanstava • pristupanje drugim osobama • usvajanje novih metoda rada s drugima 	2
---	---

Izvor: autor.

U *Tablici 3.* prikazani su rezultati koji se odnose na pozitivne posljedice stečene volontiranjem, posebno volontiranjem s djecom. Najveći broj volontera kao najveću pozitivnu posljedicu navodi osobni razvoj (N=7). Osobni razvoj kod mladih ljudi jedna je od najboljih mogućih pozitivnih posljedica koje mogu steći volonterskim radom. Kako bi se mogli razvijati u što boljem pravcu za svoj budući život i posao, osobni razvoj mladih ljudi vrlo je bitan. Njega se može steći na brojne načine volontiranjem. Slijede ga kompetencije za rad s djecom (N=6). Ako je volonteru budući posao usmjeren i usko povezan na rad s djecom, volontiranje s najmlađima od vrlo je velike važnosti i koristi. Čak i onima koji nisu u svom osobnom radu povezani s djecom, takav oblik volontiranja može donijeti brojna iskustva koja će im biti potrebna jednog dana i s njihovom vlastitom djecom. Jednak broj volontera kao pozitivnu posljedicu volontiranja odabrao je stjecanje novih znanja i vještina (N=5) te shvaćanje budućeg zanimanja (N=5). Svako novo znanje, vještina ili iskustvo koje mlada osoba stekne tijekom života nikako ne može biti na odmet. Volontirajući na različitim mjestima i u različitim volonterskim akcijama, mlade osobe koje si još nisu odabrale buduće zanimanje, mogu spoznati koji su im pravi životni interesi, što ih doista interesira i otkriti gdje se vide u skoroj budućnosti. Još jedna pozitivna posljedica stečena volontiranjem je i rad u timu. Na taj način osoba stječe vrlo važnu kompetenciju za rad u kolektivu. Slijedi ljubav prema radu s djecom (N=3). Ona nije samo motiv koji se javlja kod brojnih volontera, već je i pozitivna posljedica koja se može otkriti upuštanjem u volonterski rad te se i na taj način može doprinijeti odabiru budućeg zanimanja. Volonterskim akcijama volonterima se pružaju i mnoge mogućnosti rada s novim ljudima jer je suradnja s drugim organizacijama i udrugama česta pojava u volonterskom radu. Budući da su sve ispitanice volonterke Društva „Naša djeca“ Zabok, uglavnom su okružene s istim ljudima, članovima i djecom koja dolaze na pojedine programe koje organizira ovo društvo. Rad s novim ljudima im nije toliko blizak i zbog toga je u ovom ispitivanju najmanje zastupljena pozitivna posljedica rad s novim ljudima (N=2).

Četvrto pitanje postavljeno volonterkama ispitanicama glasilo je: „Je li po Vas bilo i nekih negativnih posljedica?“. Svaki rad koji čovjek obavlja može rezultirati i neočekivanim

negativnim posljedicama, pa tako i volonterski rad. Nitko ne očekuje negativne posljedice u radu koji obavlja, ali zbog niza okolnosti, neke od njih ipak se mogu pojaviti. Da su to zaista rijetki slučajevi, dokazuju i odgovori ispitanica ovog istraživanja. Najveći krivac negativnih posljedica stečenim volontiranjem jest nedovoljno razvijena društvena odgovornost, nerazvijenost građanske kulture te nepoticajni pravni okvir. Sva tri navedena razloga pokazatelj su i kako se kao dodatni problemi javljaju i neumreženost udruga, negativan imidž te nedostatak ljudskih kapaciteta, odnosno premalen broj članova u udrugama, organizacijama i sl. Upravo zbog nedostatka ljudi u udrugama pojavljuje se problem manjka motivacije te negativnih stavova građana, pa tako i samih negativnih posljedica volonterskog rada. Najveći problem koji se javlja u volonterskom radu zapravo su i same činjenice koje prethode tom radu. Problemi se, dakle, javljaju i prije samog uključivanja u rad. Oni su nevidljivi sve dok se ne obavi neka volonterska akcija koja ispadne popraćena ili završena negativnim posljedicama, koje zapravo nisu bile stečene samim volonterskim radom, već su skriveno prethodile samom uključivanju u taj rad. Kao najčešći takvi problemi uglavnom se javljaju razni nedostaci, kao što su:

- nedostatak informacija o volontiranju
- nedostatak potrebne motivacije za volonterski rad
- nedostatak svijesti o dobrobitima volonterskog rada
- nedostatak financijske nadoknade
- nezainteresiranost
- negativan stav prema volontiranju
- nedovoljno dobro organiziranje volonterskog rada
- slaba ponuda volonterskih poslova
- nezainteresiranost poduzeća i ustanova za prihvataj volontera

No, iako su negativne posljedice stečene volonterskim radom moguća pojava o kojoj se unaprijed ne može suditi, one nikako nisu razlog osuđivanja volonterskog rada bez pokušaja uključivanja u njega. Volonteru koji se odluči baviti volontiranjem i posjeduje uglavnom pozitivne stavove i motivaciju o volontiranju svaka udruga, koja se bavi volonterskim radom, treba pružiti mogućnost volontiranja u najboljem izdanju te adekvatnu zaštitu i volonterima i onima za koje ti volonteri rade. Svakim daljnjim ulaganjem raznih napora u unaprjeđivanje i razvoj volonterstva sigurno se ne može pogriješiti jer je potreba za takvim oblikom aktivnosti u današnje vrijeme sve veća i šira, a donosi mnogostruke koristi za čitavu zajednicu (Galović, 2011).

Tablica 4. Negativne posljedice stečene volontiranjem*(Je li po Vas bilo i nekih negativnih posljedica?)*

KATEGORIJA	BROJ ODGOVORA
Loše ponašanje djece/potrebitih prema volonteru <ul style="list-style-type: none">• nesurađivanje djece• neslušanje djece• odbijanje pomoći starijih osoba• ružno ponašanje osoba koje ne žele pomoć• opaske radi neznanja kako postupati s djecom	5
Vršnjačke predrasude <ul style="list-style-type: none">• predrasude vršnjaka• ismijavanje od strane vršnjaka (2)• loš stav drugih prema mojem volontiranju	4
Problemi s roditeljima <ul style="list-style-type: none">• loš odnos s roditeljima zbog manjka pomoći u kućanskim poslovima• razlika u očekivanju roditelja i volontera• ružno ponašanje roditelja prema djeci• nerazumijevanje odraslih	4
Volontiranje bez negativnih iskustava <ul style="list-style-type: none">• bez negativnih iskustava (2)	2
Osjećaji dobiveni volontiranjem <ul style="list-style-type: none">• grižnja savjest zbog manjka volontiranja• umor nakon rada s djecom	2
Loš stav drugih volontera <ul style="list-style-type: none">• mrzovoljno pristupanje volonterskim akcijama drugih volontera	1

Izvor: autor

U *Tablici 4.* prikazani su rezultati koji se odnose na negativne posljedice stečene volontiranjem s djecom. Najveći broj volontera kao negativnu posljedicu s kojom su se sreli navodi loše ponašanje djece prema volonteru (N=5). Dječje ponašanje uglavnom je prisnije s osobama koje su im poznate ili su im unaprijed o tim osobama upućene lijepe, tople i ugodne

riječi. Ako djeca nisu upoznata s osobom koja će raditi s njima, veće su šanse da će dijete odbiti takvog nepoznatog volontera. Osim navedenog lošeg dječjeg ponašanja s kojim su se susretale ispitane volonterke, slijede vršnjačke predrasude (N=4) kao i problemi s roditeljima (N=4). Brojni današnji volonteri od svojih vršnjaka (najčešće srednjoškolci i mladi) slušaju kako su se upustili u nepotreban neplaćeni rad od kojeg ne dobivaju nikakve koristi, a gube svoje dragocjeno slobodno vrijeme. S druge se pak strane pojavljuju problemi s roditeljima koji, također, mogu izbjivanje svojeg djeteta od kuće u svrhu volontiranja smatrati nepotrebnim, umjesto da se to slobodno vrijeme utroši na pomoć u kućanstvu ili obavljanje drugih poslova sa svojim roditeljima. Jednak broj volontera opredijelio se za volontiranje bez negativnih iskustava (N=2) kao i za negativne osjećaje dobivene volontiranjem (N=2). Većina volontera rijetko se susreće s negativnim posljedicama stečenih volontiranjem jer ih uglavnom uvijek prevlada sreća koja je jača od svakog negativnog iskustva koje su mogli doživjeti tijekom svog volonterskog rada. Negativni osjećaji koji se mogu pojaviti nakon volontiranja ovise o načinu na koji se sam volonter postavi prema volonterskom radu. Ukoliko se volonter čvrsto postavi i zada si određene ciljeve koje želi postići određenom volonterskom akcijom, njegovi osjećaji nakon obavljenog rada zasigurno neće biti negativni. Loš stav drugih volontera nalazi se na posljednjem mjestu negativnih posljedica stečenih volontiranjem (N=1). Volonteri koji imaju loš stav o svojem uključivanju u rad, pa tako i širenju negativizma među ostalim volonterima, zasigurno su se u volonterski rad uključili prisilno ili pak iz nekih potrebnih koristi koje su im se ukazale baš tim radom. Takvi volonteri neće se s motivacijom uključiti u iduću volontersku akciju, nego će se, čim prije to bude moguće, isključiti iz svih aspekata volonterskog rada. Svaki od volontera koji se izjasnio da je ipak imao negativno iskustvo, napomenuo je da ta iskustva nikako nisu presudna u njihovoj budućoj odluci o uključivanju u volonterski rad.

„Kako je Vaša okolina reagirala na volontiranje?“ posljednje je pitanje postavljeno volonterkama ispitanicama. Reakcije okoline su različite, ali nekako uvijek započinju čuđenjem, a završavaju pohvalama i oduševljenjem. To su pokazali i odgovori ispitanih volonterka.

Tablica 5. Reakcije okoline na volontiranje

(Kako je Vaša okolina reagirala na volontiranje?)

KATEGORIJA	BROJ ODGOVORA
Okolinsko pozitivno reagiranje na volontiranje <ul style="list-style-type: none">• pozitivna reakcija okoline (3)• oduševljenost okoline (3)• nagrada za trud• poticanje okoline na volontiranje	7
Ponos na volonterski rad <ul style="list-style-type: none">• okolinski ponos na volonterski (3)• roditeljski ponos na volonterski rad i dobar odgoj• roditeljski ponos na volonterski rad	5
Prijatelji volonteri <ul style="list-style-type: none">• uvođenje prijatelja u volontiranje (3)• prijatelji volonteri• nasljeđivanje majke volonterke	4
Predrasude zbog nezarađivanja <ul style="list-style-type: none">• loš okolinski stav prema volontiranju zbog neimanja zarade (2)• čuđenje okoline	3

Izvor: autor.

U Tablici 5. prikazani su rezultati koji se odnose na reakcije okoline na volontiranje, u ovom slučaju s djecom. Najveći broj volontera navodi pozitivne okolinske reakcije na volontiranje (N=7). Slijedi ponos na volonterski rad (N=5). Na idućem se mjestu nalaze prijatelji volonteri (N=4). Predrasude zbog nezarađivanja nalaze se na posljednjem mjestu u tablici (N=3). U istraživanju uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad iz 2001. godine dokazano je kako većina ispitanika, pa tako i samih građana, ima pozitivan opći stav o volonterskom radu, kao i o samim volonterima. Glavnina građana smatra da ljudi koji se bave volontiranjem, provode svoje slobodno vrijeme na ispravan, koristan i vrlo dobar način. Isto je ispitivanje, također, potvrdilo kako u takvom pozitivnom razmišljanju veliku ulogu ima i dob samih ispitanika jer stariji građani volonterski rad gledaju kao dobar i koristan način utroška slobodnog vremena dok se mlađe generacije s time uglavnom ne slažu jer smatraju da je za bilo kakav odrađeni rad potrebna nagrada (najčešće

novčana). Također, osim same dobi, i spol je jedan od faktora o kojem ovise reakcije pojedinaca o volonterskom radu drugih. Dok s jedne strane žene podupiru i pružaju poštovanje i čast volonterima, muškarci su oni koji bi prije odabrali neki rad „u fušu“ i tako dodatno zaradili novac u svojem slobodnom vremenu (Ledić, 2001). „Društvo često gleda na mlade kao na problem, a zapravo trebamo mlade smatrati resursom. Mlade treba vidjeti, pristupiti im i s njima surađivati kao s ljudima današnjice, a ne neke bliže ili dalje budućnosti.“ (Pavlović, Kovačić, Šimić i Uroda, 2014; str. 34). Ljudi bi trebali biti svjesni da mlade nije potrebno „čuvati“ za buduće poslove i njihov budući život te ih istodobno „štedjeti“ u današnjici, već da im je potrebno dati šansu aktivnog djelovanja u građanskom društvu i zajednici kako bi si na taj način pokušali osigurati dobar položaj i uvjete za svoj budući život, ali i za budućnost cijele društvene zajednice.

3. ZAKLJUČAK

Volonterstvo je jedan od najsnažnijih elemenata koji doprinose razvoju i oblikuju demokratske promjene u svakom suvremenom društvu. Davanjem svog slobodnog vremena, znanja i iskustava, entuzijazma i energije, građani značajno doprinose razvoju svoje zajednice i društva u cjelini (Šimunković, Forčić, Milinković, Kamenko i Šehić Relić, 2011; str. 12). Volontiranje je proces koji utječe na pojedinca volontera i osnažuje njegov ego. Pojedinaac postaje sve jači zbog neprestanog baratanja osjećajem solidarnosti, sudjelovanjem s drugim ljudima te šticeanjem ranjivih skupina. Volonter s volontiranjem započinje kada počinje shvaćati da svijet može mijenjati počevši od samog sebe. Propitkujući svoje potrebe i ciljeve u društvenoj zajednici u kojoj obitava, pojedinac, postavljajući sam sebi pitanja kao što su: „Što mogu učiniti boljim? Kako mogu pomoći drugima? Želim li pokušati nešto novo? Mogu li učiniti nešto više od svojih hobija i interesa?“ i sličnima, može razvijati svoje poglede na svijet te svoju bližu i širu okolinu shvaćajući njezine potrebe i načine na koje ih može zadovoljiti (Šehić Relić, Kamenko, Kovačević, Prgić Znika, Pavelić Šprajc i Forčić, 2014.) Ne može se točno reći koje je najbolje vrijeme uključivanja pojedinca u volontiranje, ali nekako je od najveće koristi kada se u volonterstvo čovjek počne uključivati tijekom svojeg školovanja (još u osnovnoj školi). Osnovnoškolsko i srednjoškolsko doba djeci pruža brojne vidike i putove razvoja pa je tako i volontiranje jedan dobrodošao ponuđeni put razvoja djeteta koji ga navodi na kulturno i lijepo ponašanje te ga uči pažljivom, poštenom i suosjećajnom razvoju te suradnji s drugima. Uvođenjem volontiranja u školstvo, bogati se i dječji, ali ujedno i školski razvoj. Stvaranjem volonterskog programa u školama, škole dobivaju obogaćen školski kurikulum novim vrijednostima i vještinama, povećanu kvalitetu rada te odnosa između učitelja i učenika. Volonteri uglavnom uvijek misle kako je volontiranjem sve moguće. Takav je stav dobro razviti kod učenika tijekom školovanja jer kada misle da je sve moguće, lakše uče i ono što im se čini nemogućim. Tu činjenicu potvrđuju i riječi Fritza Perlsa: „Učenje nije ništa drugo nego otkriće da je nešto moguće. Podučavanje znači pokazati osobi da je nešto moguće.“. Ljudi uče tijekom cijelog svog života pa je tako i volonterima u srednjoj i starijoj životnoj dobi, u jednu ruku, korisno biti volonterom jer se volontiranje bilježi i kao dio procesa cjeloživotnog učenja (Roth, Pavlović i Morić, 2015).

Postoje brojni aspekti volontiranja u koje se volonteri, prema svojim interesima, mogu uključiti. U najčešće volonterske aktivnosti, ubraja se dobrovoljni rad za svoju lokalnu zajednicu, dobrovoljni rad za školu ili vrtić, pomoć radu crkve, sudjelovanje u aktivnostima

neke udruge i sl (Ledić, 2001). Istraživanja o općim stavovima o volontiranju, kao što je ono iz 2006. godine, pokazuju kako mlađi volonteri nemaju ništa niže rezultate rada ni pozitivne orijentacije prema volonterstvu nego oni starije životne dobi. No, isto istraživanje pokazuje i da opći stavovi mladih prema volontiranju i dalje vode u negativno te da njihov broj ne raste dovoljno (Forčić, 2007). Prema kojem se god životnom cilju ide, kreće se s očekivanjima. Volontiranje je dostupno na brojnim područjima: društvenoj aktivnosti, programu cjeloživotnog učenja, međugeneracijskom dijalogu, civilnoj zaštiti, ljudskim pravima, održivom razvoju... Svako područje ima svoje ciljeve i daje široke mogućnosti volonterima u radu. „Kad se radi za druge, treba rabiti isti žar kao da je to za nas same“ riječi su mudrog Konfucija koji je još u davninama poticao na volonterski rad, iako to tada nije ni sam bio svjestan. Najčešći razlozi zašto je potrebno raditi za druge uključuju nedostatak i otuđenost ljudi te nekvalitetnu komunikaciju, prisutnost ovisnosti, probleme siromaštva, nasilja i usamljenosti (skupina autora, 2011). Pojedinci koji se uključuju u volonterstvo stječu brojne pozitivne posljedice i njihova se pozitivna očekivanja od volontiranja uglavnom ostvaruju što pokazuje i istraživanje provedeno u ovom radu. Ljudi se u volontiranje uključuju iz brojnih razloga koji im ujedno postaju i pozitivna očekivanja od samog volonterskog rada. Neki od najpoznatijih razloga za uključivanje, a ujedno i pozitivno očekivanje od volonterstva su: pomoć drugima i uzajamni dobri odnosi, sklapanje novih prijateljstava, htijenje bivanja u nečem u što pojedinac vjeruje, stjecanje iskustva, znanja i vještina, unaprjeđivanje profesionalnog iskustva, istraživanje novih mogućnosti te brojni drugi razlozi (Jurić, 2007). Negativne posljedice se, kao i u svakom drugom poslu, mogu dogoditi, ali uz sve one pozitivne, na negativne se rijetko koji volonter osvrće.

Svaki volonter u svojem volonterskom angažmanu i radu može i napredovati. Prikladna obuka te pristup volontera zainteresiranih za volontiranje pogoduje i samoj organizaciji, društvu, timu, ali i samom volonteru za lakše odrađivanje akcije te pružanje ispravne pomoći. Pojedinci volonteri osobno biraju žele li napredovati ili ne i na tu ih odluku ni jedna organizacija ne smije prisiliti. Obuka volontera može početi već u osnovnoj školi, ali se i dalje kroz život (poput cjeloživotnog obrazovanja) može razvijati u obliku predavanja, čitanja stručne literature, rasprava, odlazaka na teren, videopredavanja, demonstracija i brojnih drugih načina. Svaka obuka volontera obuhvaća četiri glavna aspekta: ono što volonter treba napraviti, ono što nikako ne smije napraviti, ono što je potrebno napraviti u određenim situacijama te pojašnjenje uloga volontera i odgovornost (Forčić, Ćulum i Šehić Relić, 2007). Biti volonterom svaka osoba za sebe definira na svoj način, ali je važno da ga odlikuju osobine kao što su iskrenost, poštovanje, smirenost, razumijevanje, želja za učenjem

novog te sposobnost obavljanja posla u timskom radu.

U današnje vrijeme potrebno je što više mladih potaknuti na volonterski rad i angažman. Kao što je već spomenuto, dobro je da se djeca i mladi što ranije uključuju u volonterske programe. Ne bi se smjelo dozvoliti da se mladi ne uključuju u volontiranje zato što jednostavno ništa o tome ne znaju. Budući da je i nezaposlenost mladih u današnje vrijeme relativno visoka, to je još jedan dodatan razlog zašto bi se trebali uključiti u volontiranje i steći nova znanja, iskustva i vještine. Volonteri ne bi smjeli očekivati nagrade i priznanja, ali ipak i za takve osobe može se naći nešto korisno u procesu volontiranja. Ukoliko se njihov volonterski rad iskaže iznimno dobrim i korisnim za zajednicu, postoje volonterske nagrade i pohvale u obliku potvrda i priznanja.

LITERATURA

- D'Apolito i suradnici (2009). *Volonterski centar u zajednici, smjernice za uspostavljanje volonterskih centara i programa*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Forčić, G., Čulum, B., Šehić Relić, L. (2007). *Kako ih pronaći? Kako ih zadržati? Smjernice za rad s volonterima*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.
- Forčić, G. (2007). *Volonterstvo i razvoj zajednice*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.
- Galović, R. (2011). *Pravni i sociološki aspekti volontiranja u civilnom sektoru*. Preuzeto 11.04.2021.: <https://hrcak.srce.hr/98166>
- Jurić, D. (2007). *Volonterski menadžment*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Kamenko, J., Kovačević, M., Šehić Relić, L. (2016). *Volontiranje – prilika za nove kompetencije*. Osijek: Volonterski centar Osijek, Hrvatska mreža volonterskih centara.
- Kamenko Mayer, J., Šehić Relić, L., Kovačević, M., Fabac, T., Hauser, M., Matković, A., Tešija, T., Milinković, D., Šimunković, G., Forčić, G., (2019). *Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterske programe u ustanovama odgoja i obrazovanja?*. Osijek: Volonterski centar Osijek.
- Ledić, J. (2001). *Biti volonter/volonterka?*. Zagreb: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža [LZMK]. (2021). *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 11. 02. 2021.: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=2038>
- Maškarin Ribarić, H., Dadić, L., Nađ, M. (2014). *Student volunteering – gender differences. Trends in Tourism and Hospitality Industry*. Opatija: Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.
- O'Connor, H. (2011). *Lending a hand – a report on young people and volunteering in Ireland*. Ireland: National youth council of Ireland.
- Pavlović, V., Karlović, A., Morić, D. (2015). *Knjiga dobrih ideja – školski projekti za razvoj kulture mira, suradnje i zajedništva*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

- Pavlović, V., Kovačić, D., Šimić, A., Uroda, D. (2014). *PRIRUČNIK „POKRENI PROMJENU“ kako organizirati i provesti volonterske projekte u lokalnoj zajednici s ciljem osnaživanja djece i mladih*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.
- Perić, K. (2020). *Zašto žene volontiraju više od muškaraca?*. Preuzeto 4.01.2021.: <http://www.skac.hr/volonterski-centar/zasto-zene-volontiraju-vise-od-muskaraca/>
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Medlobi, M. (2019). *Vodič kroz volonterski svijet*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Jeđud Borić, I. (2015). *Menadžment volontera, priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Rijavec, M., Jurčec, L., Pavlović, V. (2019). *Školski volonteri: dobiti volontiranja u školama*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.
- Roth, M., Pavlović, V., Morić, D. (2015). *VOLONTERSKA KUHARICA - Priručnik za pokretanje volonterskih programa u školama*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.
- Skupina autora. (2011). *Volonterski dnevnik*. Karlovac: Carpe Diem udruga za poticanje i razvoj kreativnih i socijalnih potencijala djece, mladih i odraslih.
- Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I., Forčić, G. (2014). *Generacija za V*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Šimunković, G., Forčić, G., Milinković, D., Kamenko, J., Šehić Relić, L. (2011). *Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterski program u školi?*. Osijek: Volonterski centar Osijek.
- Škopelja, S., Ivelja, N., Milinković, D. (2004). *O volonterskom radu*. Split: Udruga „MI“ – Split.
- Tešija, T. (2015). *Volonterkovi savjeti*. Split: Udruga „MI“ Split.
- Topčić, D. (2006). *Priručnik za rad s volonterima*. Split: Udruga „MI“ Split, Volonterski centar – Split.
- Udruga „Mi“ – Split. (2014). *Motivacija i obilježja volontera*. Preuzeto 9.03.2021.: <http://www.udruga-mi.hr/forum/motivacija-i-obiljezja-volontera/motivacija-i-obiljezja-volontera/>
- United Nations (2013). *Youth and volunteerism*. New York: United Nations.

Volonterski centar Pozitiva. (2016). 11 činjenica zašto je dobro volontirati. Preuzeto 9.03.2021.: <http://volonter-skz.eu/11-cinjenica-zasto-je-dobro-volontirati/>

POPIS TABLICA

Tablica 1. Motivi za volontiranje	20
Tablica 2. Pozitivna očekivanja od volontiranja	23
Tablica 3. Pozitivne posljedice stečene volontiranjem.....	26
Tablica 4. Negativne posljedice stečene volontiranjem	29
Tablica 5. Reakcije okoline na volontiranje	31